

Висновки: В основі любого лікування повинна бути правильна постановка діагнозу, заснована на аналізі патогенетичних факторів і індивідуальній терапії в кожному конкретному випадку. Тому мануальне обстеження повинно доповнюватись комплексним рентгенологічним, ультразвуковим (УЗД), термометричним і іншими видами досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурумкулова Ф.Ф., Герасимов Г.А. Заболевания щитовидной железы и беременность. //Проблемы эндокринологии. - 1998. - т.44, № 2. - С.27-32.
2. Ліхачов В.К. Методика обстеження і принципи лікування гінекологічних хворих в умовах жіночої консультації. - Полтава, 2000. - 100 с.
3. Мельник А.А. Референтные значения лабораторных показателей у детей и взрослых. - К.: «Книга плюс» - 2000. - 118 с.
4. Первая международная междисциплинарная, научно-практическая конференция на тему «Актуальные вопросы диагностики, профилактики и лечения заболеваний молочных желез» посвященных 45-летию кафедры акушерства и гинекологии ДонНМУ//Новости фармации и медицины, №19 (293). - Ноябрь 2009. - С. 10-11.
5. Слинчак С.М. Онкология. Опухоли молочных желез. - 1981. - С. 261-267.
6. Старкова Н.Т. Клиническая эндокринология. М., Медицина, 1983.
7. Хосталек У. Заболевания щитовидной железы и возможности их эффективного лечения.//Тироеид. Россия. - 1997. - С. 6 - 11.
8. Яковлева Е.К., Сергиенко М.Ю., Касьянова П.В. Молочная железа подростка: физиология. //Новости медицины и фармации. - № 22 (302). -Декабрь 2009. - С.8 - 9.

Л.Т.ШЕВЧУК

ПРОБЛЕМИ ЗДОРОВ'Я ДИТЯЧОГО НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Акцентується увага на скороченні дитячого населення України і аналізуються проблеми його здоров'я. Даються рекомендації щодо пом'якшення і розв'язання окремих проблем.

Ключові слова: діти, здоров'я, захворюваність.

Акцентируется внимание на сокращении детского населения Украины и анализируются проблемы его здоровья. Даются рекомендации относительно смягчения и решения отдельных проблем.

Ключевые слова: дети, здоровье, заболеваемость.

Attention is accented on reduction of child's population of Ukraine and the problems of his health are analyzed. Recommendations are given in relation to softening and decision of separate problems.

Key-words: Children, health, disease/

Актуальність теми. В останні роки загострилися проблеми здоров'я дитячого населення та активізувалася реакція суспільства на них. Зросла захворюваність дітей. Хворобами, які були колись характерними тільки для дорослих, тепер хворіють діти. Наслідки не забарилися: деформувався механізм відтворення населення України, що стало реальною загрозою збереженню генофонду українського народу. Ось чому на порядок денний стало питання пом'якшення наявних проблем здоров'я дитячого населення та попередження виникнення нових подібних проблем. Це актуалізує дослідження, пов'язані із проблемами здоров'я дитячого населення. У світлі сказаного стаття є актуальною і потрібною.

Вивченість теми. Проблеми здоров'я дитячого населення постійно перебувають в полі зору медиків. Але, в останні десятиріччя, в результаті їх загострення, ці проблеми опинилися в центрі уваги соціологів, демографів, економістів, журналістів, управлінців та інших спеціалістів. Враховуючи те, що періодично загострюються старі й виникають нові проблеми здоров'я дитячого населення, вкрай важливо перманентно здійснювати їх оцінку та поглиблено вивчати наслідки таких проблем.

Виклад основного матеріалу. Як вже було сказано вище, в Україні протягом останніх двадцяти років деформувався механізм відтворення населення України. Такий висновок можна зробити, якщо проаналізувати динаміку вікової структура населення України у період 1990-2009 рр., представлену у табл.1. Дані цієї таблиці засвідчують, що кількість дітей віком від 0 до 14 років зменшилася з 11084,2 тис. осіб у 1990 р. до 6476,2 тис. осіб у 2009 р., тобто в 1,7 разів. Одночасно, за цей же період кількість пенсіонерів істотно зросла.

Таблиця 1

Динаміка вікової структура населення України у період 1990-2009 рр.**

Роки	Всього населення на початок року, тис. осіб	Розподіл населення за віком на початок року, тис. осіб:				
		0-14 років	15-24 років	25-44 років	45-64 років	65 і понад років
1990	51556,5	11084,2	6935,2	14513,2	12849,3	6174,6
1991	51623,5	11029,5	7002,9	14764,5	12497,5	6329,1
1992	51708,2	10951,4	7055,0	14879,3	12314,3	6508,2
1993	51870,4	10915,4	7118,7	15006,7	12139,3	6690,3
1994	51715,4	10767,7	7146,1	14973,0	11965,3	6863,3
1995	51300,4	10528,7	7159,6	14727,0	11924,0	6961,1
1996	50874,1	10246,0	7164,4	14578,3	11826,4	7059,0
1997	50400,0	9952,4	7131,7	14435,2	11827,9	7052,8
1998	49973,5	9624,5	7117,9	14325,9	11878,6	7026,6
1999	49544,8	9206,0	7202,0	14226,8	12008,4	6901,6
2000	49115,0	8781,0	7275,9	14092,2	12147,0	6818,9
2001	48663,6	8373,3	7325,5	13992,0	12128,8	6844,0
2002*	48240,9	7949,9	7381,2	13851,5	12079,7	6978,6
2003	47823,1	7569,5	7457,8	13726,8	11875,5	7193,5
2004	47442,1	7246,3	7478,6	13590,9	11757,0	7369,3
2005	47100,5	6989,8	7455,7	13460,6	11687,2	7507,2
2006	46749,2	6764,7	7366,7	13342,8	11707,8	7567,2
2007	46465,7	6606,4	7266,8	13249,5	11739,9	7603,1
2008	46192,3	6501,1	7103,1	13206,6	11874,8	7506,7
2009	45963,4	6476,2	6829,9	13255,5	12084,4	7317,4

* За даними Всеукраїнського перепису населення станом на 5 грудня 2001 року.

**За даними Держкомстату України

Щорічне зменшення кількості дітей віком від 0 до 14 років пояснюється, в значній мірі, зменшенням кількості народжених (табл.2).

Дані таблиці 2 засвідчують що у період 1991-2009 рр. в Україні мав місце від'ємний природний приріст, який почав дещо зменшуватися після 2005 року в результаті реалізації ряду заходів (наприклад, доплата матерям після народження дитини). Незважаючи на це, демографічна ситуація України продовжує залишатися складною. Додамо, що на тлі

скорочення кількості дітей загалом і народжених зокрема відбувається зростання захворюваності дітей.

Таблиця 2

Динаміка кількості народжених і природного приросту населення за період 1990-2009 рр.*

	Кількість народжених, тис. осіб	Частка дітей народжених жінками, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, %	Кількість померлих, тис. осіб	Природний приріст населення, тис. осіб
1990	657,2	11,2	629,6	27,6
1991	630,8	11,9	669,9	-39,1
1992	596,8	12,1	697,1	-100,3
1993	557,5	13,0	741,7	-184,2
1994	521,5	12,8	764,6	-243,1
1995	492,9	13,2	792,6	-299,7
1996	467,2	13,6	776,7	-309,5
1997	442,6	15,2	754,2	-311,6
1998	419,2	16,2	719,9	-300,7
1999	389,2	17,4	739,2	-350,0
2000	385,1	17,3	758,1	-373,0
2001	376,4	18,0	745,9	-369,5
2002	390,7	19,0	754,9	-364,2
2003	408,6	19,9	765,4	-356,8
2004	427,3	20,4	761,3	-334,0
2005	426,1	21,4	782,0	-355,9
2006	460,4	21,1	758,1	-297,7
2007	472,7	21,4	762,9	-290,2
2008	510,6	20,9	754,5	-243,9
2009	512,5	21,2	706,7	-194,2

*За даними Держкомстату України

Так, згідно з даними директора Департаменту материнства, дитинства та санаторного забезпечення Раїси Моїсеєнко захворюваність серед дітей 0–17 років у 2008 році становила 1333,6 на 1000 дітей, у той же час цей показник у 2003 році був 1175,46 на 1000 дітей. Збільшення показника захворюваності відбулося за рахунок його росту майже у всіх нозологіях. До того ж рівень захворюваності серед дітей 0–17 років спостерігається значно більше у міських дітей (у 2008 р. – 1501,9 на 1000, 2003 р. – 1343,8 на 1000), ніж у сільських – 1037,34 (2003 р. – 875,5 на 1000 дітей) [4].

В результаті, як стверджує Моїсеєнко Р., лише 30 % українських школярів витримують уроки фізкультури без ризику для здоров'я [4].

Стурбованість загальним фізичним станом молодого покоління України висловив Перший заступник міністра охорони здоров'я України Василь Лазоришинець. Згідно з його виступом у засобах масової інформації, сьогодні кожен школяр має одну-дві хронічні хвороби [3].

В Україні майже 18 000 дітей-інвалідів і понад 100 000 дітей страждають ожирінням [5].

Такий стан здоров'я дитячого населення є вагомим підтвердженням тому, в Україні існує реальна загроза збереженню генофонду українського народу. Вона формується низкою проблем і в першу чергу проблемами, що викликають погіршення здоров'я дітей.

На нашу думку, всі проблеми здоров'я дитячого населення можна умовно поділити на дві великі групи: зовнішні по відношенню до здоров'я дитячого населення України (стан зовнішнього середовища, який визначається політичною, соціально-економічною, екологічною ситуацією в країні та інші) і внутрішні (особливості процесів соціалізації, котрі об'єднують особливості засвоєння дітьми знань і вмінь, культуру поведінки дітей під час навчання в побуті, в процесі відпочинку і харчування тощо).

Якщо політична, соціально-економічна ситуація діють на формування здоров'я дитячого населення України переважно опосередковано, то екологічний вплив є безпосереднім і тим самим особливо небезпечним. В Україні, де істотно порушено рівновагу "людина-довкілля" в результаті Чорнобильської катастрофи, ряду екологічних аварій та внаслідок функціонування низки шкідливих підприємств, від впливів довкілля особливо страждають діти. Як зазначає Ю.Г. Антипкін, діти стали особливою групою ризику тому, що їх організми характеризуються незрілістю компенсаторно-приспосувальних та захисних механізмів до негативної дії екологічних чинників. Як підтвердження Ю.Г. Антипкін наводить той факт, що у промислово розвинених регіонах нашої країни, в яких відмічається незадовільний стан довкілля, спостерігається погіршення демографічної ситуації та підвищення показників дитячої захворюваності [1].

Безумовно, негативні тенденції в здоров'ї дитячого населення формує, насамперед, загальне забруднення навколишнього середовища (наприклад, в мікрорайонах, де розташовані промислові підприємства, від яких є реальна загроза антропогенного погіршення екологічної ситуації). Так, дослідженнями, проведеними в Інституті гігієни та медичної екології АМН України впродовж понад 20 років, доведено зміни стану здоров'я дітей, що мешкають в промислових мікрорайонах. Значно більше страждає стан здоров'я дітей в мікрорайонах, де розташовані прилади з випромінюванням електромагнітних полів (так, ризик виникнення хронічних та гострих захворювань збільшується майже втричі — здебільшого це алергії, хвороби органів дихання, кровообігу) [1].

В зонах транспортних магістралей на здоров'я дітей впливає підвищений вміст свинцю. Вітчизняними вченими встановлено, що майже у 15 % дітей з таких зон виникають проблеми в навчанні та поведінці, 5 % дітей вже потребують лікувального втручання і контролю за їх поведінковими реакціями. При цьому, серед дітей з підвищеним вмістом свинцю в крові частіше спостерігається знижена здатність до запам'ятовування чи зосередження уваги, некоммунікбельність, а також проблеми зі сприйняттям шкільної програми чи адаптацією в колективі. Підсумовуючи, Ю.Г. Антипкін зазначає, що підвищений рівень свинцю в організмі дітей в першу чергу негативно позначається на їхній інтелектуальній сфері у зв'язку з нейротоксичністю цього важкого металу. Він акцентує увагу на тому, що іншою системою, яка дуже вразлива до негативної дії свинцю, є кровотворна, порушення діяльності якої проявляються збільшенням випадків гемолізу та анемії [1].

Наведених прикладів впливу довкілля на здоров'я дитячого населення є небагато, але вони яскраво ілюструють глибину і гостроту цієї складної проблеми. Зазначимо, що її пом'якшення залежить не тільки від медиків, які, як правило, змушені боротися з наслідками – важкими недугами дітей. Відповідальними за розв'язання згаданої проблеми лежить, насамперед, на економістах, екологах, політиках, промисловцях та інших фахівцях, від діяльності яких безпосередньо залежить стан довкілля. Велике завдання лежить перед вченими різних галузей знань, які повинні всебічно вивчити цю проблему і обґрунтувати можливі для реалізації в нинішніх умовах рекомендації та заходи. Не можна скидати з рахунку тісну співпрацю з різними громадськими організаціями, що займаються проблемами екології.

Ще складнішими є внутрішні проблеми, які визначаються особливостями соціалізації дитячого населення. В найширшому розумінні під соціалізацією розуміють процес засвоєння індивідом знань, досвіду, норм, цінностей, включення його до системи соціальних зв'язків і відносин, необхідних для його становлення і життєдіяльності в даному суспільстві [2, с.479]. Безумовно, особливості соціалізації дитячого населення детермінуються ступенем соціалізації батьків. На жаль, ступінь соціалізації значної частки батьків українських дітей постійно знижується. Молоді люди шлюбного віку часто нехтують національними шлюбними та іншими традиціями, живуть одним днем мов метелики, намагаючись провести його в забавах і розпусті. Для підтвердження сказаному достатньо взяти до уваги дані таблиці 2, які засвідчують про зростання народження дітей поза шлюбом. Так, частка дітей народжених жінками, які не перебували у зареєстрованому шлюбі, становила у 1990 р. 11,2%, а у 2009 р. – 21,2 %. Тобто, така частка за 19 років зростає майже в 2 рази.

Збільшилася кількість жінок, які викинули власних дітей як непотріб, або позбавили їх життя. Масштаби цього явища є такі, що Київська влада запланувала відкрити пункти прийому небажаних дітей. Такі пункти анонімного прийому небажаних дітей під назвою "Вікно життя" передбачається відкрити при релігійних і соціальних установах. Перший в Україні пункт "Вікно життя" був відкритий у травні 2009 року у перинатальному центрі у Львові.

Недотримання традицій і суспільних норм і низький рівень виховної роботи з дітьми в цьому плані не дозволяє виробити в дітей стійких поглядів на цивілізаційні цінності. В результаті багато підлітків вживають алкоголь, палять цигарки, отримують дуже ранній досвід сексуальних стосунків тощо.

Так, згідно з результатами опитування учнів 15–16 років, 25 % опитаних вживали алкоголь раніше 13 років; 20–25% юнаків різного віку і різних закладів уперше починали тютюнопаління в 11 років і раніше; серед дівчат 25–40 % вперше починали курити у 14-15 років; наркотики вживали 8–26% серед 13–16 річних учнів та студентів [4].

В першу чергу від батьків залежить реалізація можливостей дітей щодо здорового харчування та дотримання режиму дня:

- лише у 35–45 % опитаних добовий режим харчування був близьким до рекомендованого;
- 10–35 % не вживали овочів і фруктів або їли ці продукти раз на тиждень;
- 50 % опитаних практикували фізичну активність лише 0,5–1 годину на тиждень;
- 75 % на перегляд телепередач витрачали щодня в будні 1–4 години;
- 65–90% проводили за комп'ютером 0,5–3 години [4].

Отже, скільки б грошей українське суспільство не витратило на поліпшення функціонування сфери охорони здоров'я, скільки б нових поліклінік чи лікарень не побудували в Україні, очевидно, що для поліпшення здоров'я дитячого населення важливо обґрунтувати і реалізувати в державі ідею формування українського народу, суть якої має полягати в наступному: кожний індивід України, якої б національності він не був, є насамперед українцем, бо проживає в державі під назвою «Україна», а тому має сповідувати не тільки всезагальні цивілізаційні цінності, але й цінності, що сформувалися століттями на території нашої країни. Тільки в такому випадку можна забезпечити ефективний процес соціалізації, який не дасть перетворитися народу України в безлику, сіру, індіферентну масу без коріння і без майбутнього. Бо держава, в якій зростає захворюваність дітей, в якій діти не можуть витримувати навантажень на уроках фізкультури, в якій діти хворіють на алкоголізм і наркоманію, не має майбутнього.

Висновки. Проблеми здоров'я дитячого населення вимагають посиленої уваги владних структур, науковців, спеціалістів найрізноманітніших профілів та громадськості. Незважаючи на те, що в країні багато робиться в цьому плані, зокрема, варто згадати, що найближчим часом в Україні буде створено систему регулярного ретельного обстеження стану здоров'я дітей, важливо обґрунтувати і реалізувати в державі надзвичайно важливу ідею формування і перспективного розвитку українського народу. Тільки духовно зрілий,

психічно стійкий і фізично здоровий народ може забезпечити здоров'я дітям, які покликані передати у майбутнє його гени.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антипкін Ю. Г. Стан здоров'я дітей в умовах дії різних екологічних чинників. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://m-1.com.ua/?aid=438>
2. Волович А. І., Тарасенко В.І., Захарченко М.В. Соціологія: короткий енциклопедичний словник. Під заг. ред. Воловича А.І. – К.: Український центр духовної культури, 1988. - 736с.
3. В Україні росте покоління нездорових дітей // День. №92, вівторок, 1 червня 2010. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dav.kiev.ua/298226>
4. Лише 30 % українських школярів витримують уроки фізкультури без ризику для здоров'я / Раїса Моїсеєнко // Повідомлення прес-служби Міністерства охорони здоров'я України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zik.com.ua/ua/news/2010/03/02/219182>
5. Мінохоронздоров'я б'є тривогу: в Україні росте хворе покоління дітей // Новини України / 31 травня 2010. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua.for-ua.com/ukraine/2010/05/31/182334.html>